

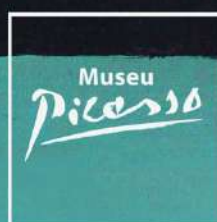
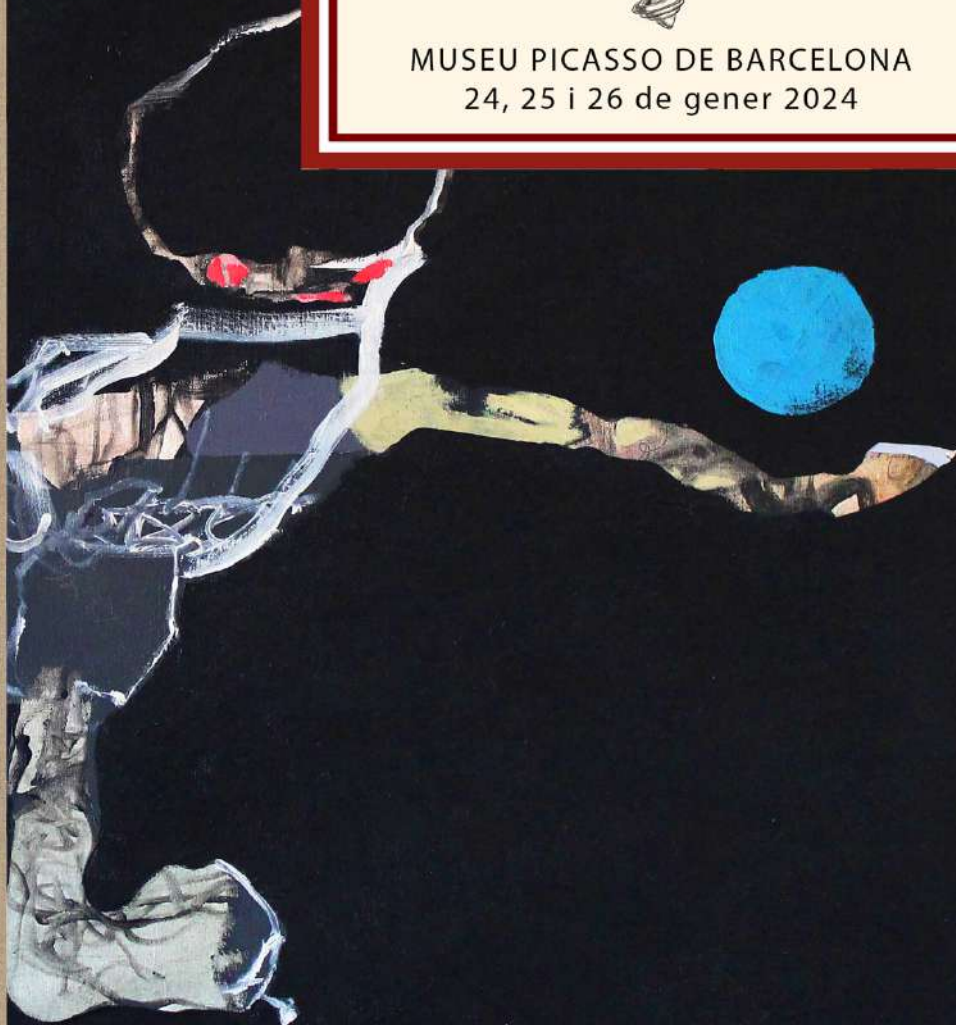
SIMPOSI INTERNACIONAL ARS·LUDI

ART EN JOC

DIÀLEGS D'APOL·LO I DIONÍS

MUSEU PICASSO DE BARCELONA
24, 25 i 26 de gener 2024

SIMPOSI INTERNACIONAL ARSLUDI

ART EN JOC

DIÀLEGS D'APOL·LO I DIONÍS
| SEGLES XIX-XXI |

MUSEU PICASSO DE BARCELONA

BARCELONA

24, 25 i 26 de GENER

2024

PABLO R. PICASSO

Paloma i la seva nina sobre fons blanc, Vallauris, 1952.

Llapis litogràfic s./zenc, estampat sobre paper vitel·la Arches, 75 x 56,5 cm

Museu Picasso de Barcelona / MPB 70.100

© Successió Pablo Picasso, VEGAP, Madrid, 2023

Què és i què fa ARS·LUDI ?

ARS·LUDI: Artefactes lúdics en les arts i el disseny durant els segles XIX i XX a Catalunya és un projecte de recerca format per un equip interdisciplinari d'historiadors de l'art, filòsofs, artistes visuals, dissenyadors i especialistes en la pedagogia i la cultura material de la infància. La seu del projecte es troba a la Facultat de Belles Arts de la Universitat de Barcelona i la seva activitat ha estat finançada pel Vice-rectorat de Recerca durant els anys 2022 i 2023. Investiguem el rastre de joguines i artefactes lúdics dissenyats, fabricats i representats per artistes visuals actius a Catalunya durant els últims cent cinquanta anys.

Som conscients que la presència del joc en les arts visuals i el disseny d'aquest període requereix ser analitzada com a conseqüència d'un fenomen cultural més ampli, arrelat a Espanya i la resta d'Europa a finals del segle XIX i afluït al llarg del segle XX; motiu pel qual les Taules temàtiques del Simposi ofereixen un estat de la qüestió internacional.

A hores d'ara, tot i que hem de posar fi al període finançat del projecte, seguim explorant les reserves dels museus locals, comarcals i nacionals, fons de biblioteques, bases iconogràfiques i col·leccions privades per refer aquest rastre del *Spieltrieb* o « impuls lúdic » en les arts i el disseny.

L'esperit del nostre equip s'identifica amb la iniciativa duta a terme pel pintor Johannes Itten (1888-1967) a l'Escola Bauhaus de Weimar entre 1921 i 1924. Cent anys enrere, Itten havia animat als principals *Meister* i estudiants de l'escola a treballar entorn de la fabricació de joguines i de la integració del joc infantil en la producció industrial sota el lema « El nostre joc, la nostra festa, el nostre treball ». D'una manera similar, els nostres objectius són tres:

- 1) Localitzar noms, artefactes i imatges d'aquestes joguines. Analitzar-los a la llum dels textos literaris, filosòfics i pedagògics de l'època.
- 2) Reinterpretar aquests materials des d'una mirada plàstica, per part dels escultors, pintors, dissenyadors gràfics i de producte del nostre equip.
- 3) En els laboratoris de Disseny de la Facultat de Belles Arts de la UB, fabricar prototips originals, alguns dels quals poden ser produïts en sèrie i diversificar l'oferta de productes lúdics en els mercats locals o nacionals.

En aquest Simposi intervenen especialistes de primer nivell nacional i internacional, els quals presentaran alguns dels resultats de recerca obtinguts, així com un seguit d'interrogants sobre aquest diàleg gens fàcil entre el joc dionisiac i la creació apol·línia. Li seguirà una jornada de clausura el 15 de febrer a la Facultat de Belles Arts de la UB.

JOSEP PALAU OLLER

Ciril·lo (arrossegall), 1916-1917
Fusta pintada i teixit, 21 x 13 x 31 cm
Figueres: Museu del Joguet de Catalunya

PABLO RUIZ PICASSO

Nines per la Paloma, 1952-1953
Terracota pintada i teixit, mides diverses
París: Col·lecció de Paloma Picasso López

10:00 **Presentació**

- **ORIOR VAZ-ROMERO TRUEBA, ESTHER ALSINA GALOFRE**, Investigadors Principals del projecte ARSLUDI, Facultat de Belles Arts i Facultat de Geografia i Història, Universitat de Barcelona (UB);
- **DOLORS TAPIAS GIL**, Degana de la Facultat de Belles Arts / UB;
- **AGUSTÍ ALCOBERRO PERICAY**, Vicerector de Patrimoni i Activitats Culturals /UB.

10:20 **Benvinguda**

EMMANUEL GUIGON

Historiador de l'art i director del Museu Picasso de Barcelona

TAULA 1: Arrels romàntiques de la joguina en les arts i de l'art com a joc

Oriol Vaz, Esther Alsina

11:00	JUAN BORDES CABALLERO
Real Academia de Bellas Artes
de San Fernando, Madrid	<i>La "infància" de les Avantguardes artístiques o
les dues fonts del Nil</i>
12:00	MICHEL MANSON
Membre ARSLUDI / Professor Emèrit
Université Sorbonne-Paris nord	<i>Alexandre Schanne (1823-1887) i els infants: de
l'art a la fabricació de joguines - Ponència impar-
tida en francès</i>
12:45	PERE CAPELLÀ SIMÓ
Membre ARSLUDI / Universitat
de les Illes Balears, Mallorca	<i>Joguines i debat estètic a la Barcelona d'entre-
segles (XIX-XX)</i>
13:15	* Torn obert de preguntes	

13:30 Àpat ofert pel projecte ARS·LUDI (només ponents)

TAULA 2: Filosofia i jocs poètics en les albers del segle XX

Aramis López, Oriol Vaz

15:00	ALFONS PUIGARNAU TORELLÓ
Membre ARSLUDI / Universidad
Pontificia de Salamanca	<i>Jugar a pensar: Johan Huizinga i Ernst H. Gom-
brich al Warburg Institute de Londres</i>
15:30	IGNACIO GÓMEZ DE LIAÑO
Universidad Complutense de Madrid	<i>Els jocs del Sacromonte (i de les sales de Sales)</i>
16:00	* Torn obert de preguntes	

16:15 **Visita a les reserves del Museu Picasso de Barcelona (només ponents)**

TAULA 3: L'infant i el geni creador a les Primeres Avantguardes artístiques

Oriol Vaz, Rafael Romero, Marcelo Larrosa

- 10:00 **LOURDES CIRLOT** *Jocs, marionetes i mobles infantils a la Bauhaus*
Catedràtica Emèrita / UB
- 11:00 **MARCOS TORRES-ANDRADA** *Antecedents dels joguets de Joaquín Torres-García (1874-1949) a Barcelona*
 President de l'Associació d'Amics del Constructivisme, New Jersey
- 11:30 **ALEJANDRO DÍAZ** *Aproximació als principis constructius i pedagògics de Joaquín Torres-García*
 Director del Museu Torres-García, Montevideo (Uruguai)
- 12:00 **MARÍA EUGENIA MÉNDEZ** *Les joguines en un esperit humanista: il·lacions des de la visió Torresgarciana - Diàleg amb Marcelo Larrosa Martinatto, artista i docent de Belles Arts de la Universitat de la República de l'Uruguai*
Directora executiva de la Fundació José Gurvich, Montevideo
- 12:30 * Torn obert de preguntes

13:30 Àpat ofert pel projecte ARS·LUDI (només ponents)

TAULA 3 (segona part)

Oriol Vaz, Víctor Roig

- 15:00 **FERNANDO ANTOÑANZAS** *La Ciutat en els confins del món. Vaixells, trens i la ciutat de joguina de Lyonel Feininger (1871-1956)*
Universidad Complutense de Madrid
- 15:30 **MARCO GINOULHIAC** *Art i joc. Sobre la condició lúdica del projecte - Ponència impartida en italià*
Faculdade de Arquitectura Universidade do Porto
- 16:00 **EDUARD VALLÈS** *Les fronteres difuses i comunicants entre art i joc a l'obra de Pablo Picasso*
Cap de col·leccions del MNAC i membre de l'Institut d'Estudis Catalans, Barcelona
- 16:30 * Torn obert de preguntes

17:00 Visita comentada a l'exposició d'ARS·LUDI (Sala d'Actes)

TAULA 4: Hispania ludens o el parnàs ignorat*Esther Alsina, Oriol Vaz, Víctor Roig*

10:00	ORIOl VAZ-ROMERO TRUEBA ESTHER ALSINA GALOFRÉ IPs ARSLUDI / UB	<i>Entremaliadures d'Apol·lo i Dionís al Parnàs espanyol: un projecte expositiu al Museu del Joguet de Catalunya per 2024</i>
11:00	CAROLINA HAYES VIDAL-QUADRAS Universitat Internacional de Catalunya	<i>Infància i fantasia en les creacions de la pintora Delhy Tejero (1904-1968)</i>
11:30	VICTOR PIMSTEIN RATTINOFF Arts i Conservació-Restauració / UB	<i>Enigmes entorn d'una marioneta apòcrifa...</i>

TAULA 5: Perspectives museogràfiques i noves propostes des del Disseny*Rafael Romero, Eugeni Boldú, Jaime de Córdoba*

12:00	ARAMIS LÓPEZ JUAN Dep. Arts Visuals i Disseny / UB	<i>Corografia de la xarxa fabril de joguets a Alacant</i>
12:30	* Torn obert de preguntes (taules 4 i 5)	
13:00	Àpat ofert pel projecte ARS·LUDI (només ponents)	

TAULA 5 (segona part)*Rafael Romero, Eugeni Boldú, Jaime de Córdoba*

15:00	TERESA BASTARDES MESTRE Investigadora ARSLUDI / Museu del Disseny de Barcelona	<i>Albert Bastardes Porcell (1933-2018), dissenys per a jugar...</i>
15:30	MANUEL ARAMENDÍA ZUAZU Investigador ARSLUDI / Dep. Arts i Conservació-Restauració / UB	<i>Reconsiderar l'ornament</i>
16:00	ORIOl VENTURA RODA SHEILA GONZÁLEZ MARDONES Dep. Arts Visuals i Disseny / UB	<i>El projecte "Child Life" a l'Hospital de Sant Joan de Déu de Barcelona</i>
16:30	Taula rodona final	
17:00	Concert de cloenda a càrrec del Quartet "Concertante" (durada aprox. 50 min)	

Així mateix, l'equip d'ARS·LUDI organitza una "jornada filosòfica" de finalització de projecte que tindrà lloc el **dijous 15 DE FEBRER** a les 12:00h a la Facultat de Belles Arts de la UB.

Investigadors principals ARS·LUDI i coordinació científica del Simposi

Esther Alsina Galofré

Oriol Vaz-Romero Trueba

Simposi finançat pel Vicerectorat de Recerca i el Vicerectorat de Patrimoni i Activitats Culturals de la Universitat de Barcelona, en el marc del projecte de recerca en àrees singulars *ARS·LUDI: Investigació sobre artefactes lúdics en les arts i el disseny dels segles XIX i XX a Catalunya per al desenvolupament de prototips innovadors en l'àmbit de la pedagogia contemporània* (UB-AS017675).

Membres investigadors ARS·LUDI i artistes col·laboradors

Manuel Aramendía Zuazu • Teresa Bastardes Mestre • Eugeni Boldú Montoro • Judith Tian Cabrera Clapers • Pere Capellà Simó • Maria Cerdà García • Clàudia Clos Cirici • Jaime de Córdoba Benedicto • Véronique Dasen • Lluís Filella García • Sheila González Mardones • Eulàlia Grau Costa • Akane Ibáñez Miyoshi • Marta Lafuente Cuenca • Marcelo Larrosa Martinatto • María Lería • Andrea Martínez Arroyo • Michel Manson • Oriol Moret Viñals • Júlio César Ortega Solano • Marta Ovejero Martí • Maria Peidroz Gomis • Lucido Petrillo • Carmen Porta Sàlvia • Alfons Puigarnau Torelló • Augusto Roig Comamala • Víctor Roig Jardí • Rafael Romero Pineda • Jaume Ros Vallverdú • Oriol Ventura Roda • Yorgis Vrachnos.

Agraïments

Agustí Alcoberro Pericay • Michael Álvarez Castro • Gina Castellet • Maria Choya • Anna Fàbregas Sauret • Melisa Figueroa Sánchez • Aitor Fol Barragan • Mercè Garcia Yanes • Emmanuel Guigon • José Navarro Cid • Assunto Nese • Yolanda Nicolás Gazulla • Esteve Rius Ayuso • Dolors Tapias Gil • Marta Vilageliu.

Organització

UNIVERSITAT DE
BARCELONA

Institucions col·laboradores

Facultad
de Artes

UNIVERSIDAD
DE LA REPÚBLICA
URUGUAY

concertante
barcelona
academia
internacional
de música

architoy
architecturaltoys

Museo Torres García

Las relaciones entre el niño y el juguete,
como entre el adulto y sus juguetes,
son demasiado complejas para que podamos
comprenderlas en su totalidad. Esto es así porque,
al tirar del hilo del juguete,
viene tras él la totalidad del hombre,
con su mundo, del que aquél es a un tiempo
imagen y algo distinto. El juguete es, en efecto,
algo profundamente serio, y el juego tiene
el valor simbólico de creación del mundo.

JOSÉ CORREDOR MATHEOS

